

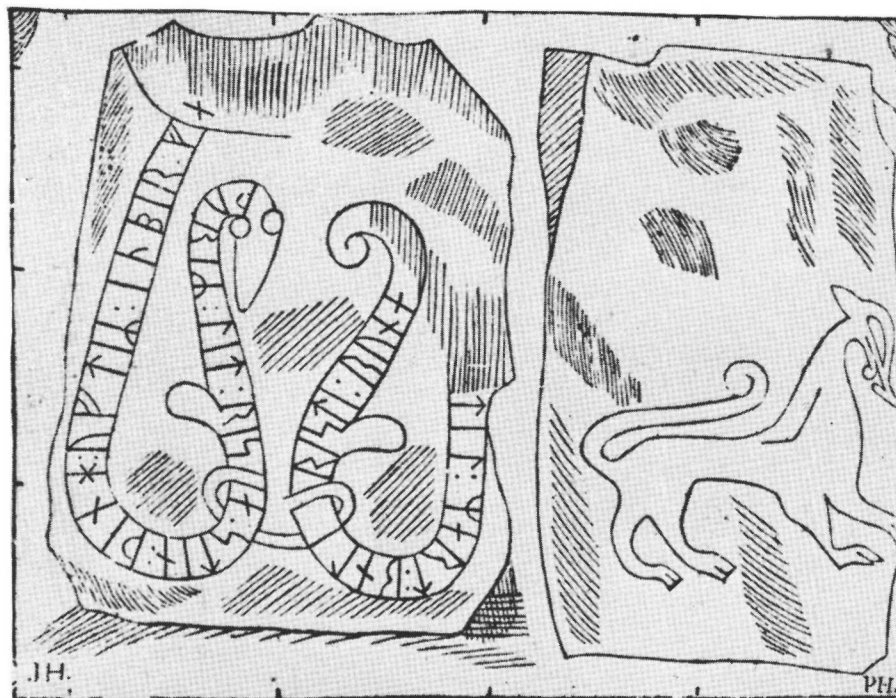

Fig. 160. U 726. Ramby, Löt's sn. Efter B 585.

Runföljden 26—30 **isbir** åsyftar säkerligen det vanliga mansnamnet *Æsbiorn*.

Den hittills icke observerade runföljden 32—36 har av allt att döma innehållit runorna ... **en : kup** ... På grund av att Balles ristningar ofta innehålla adjektivet *godan* (ack.) som ett berömmande tillägg, kan det förefalla naturligt att supplera detta parti av inskriften : **yftir : isbir : fapür sen : kupan** . En sådan suppling hindras emellertid av det förhållandet, att ifrågavarande adjektiv i av Balle signerade ristningar alltid skrives **kopan**. Under sådana omständigheter måste runföljden 34—36 **-up** uppfattas som *Guð*. Runföljden 38—44 **til : kart** utgör uppenbarligen slutet av den bön för den döde, som påträffas i många runinskrifter, se Sö 195, 197, 210, 212, 321, U 69, 338, 371, 539. Den icke långt avlägsna runstenen Sö 212, som också har ristats av Balle, slutar t. ex.: **• kup hielbi • sal • hans • betr • þan • han • kuni • til • gerua •** . En annan närbelägen sörmäländsk runsten är också av intresse i detta sammanhang, nämligen den skadade Sö 321 som slutar: **---- • an • hafpi • til • kart**, jfr också Sö 195 (*Guð biargi sel hans betr þæn hann hafr til gært*).

Runföljden 21—44 torde sålunda kunna suppleras på följande sätt: **yftir : isbir • fapür : se]n : kup[: hialbi : sal : hans : betr • þan : han : hafpi : til : kart** .

I ornamentalt avseende visar U 726 överensstämmelser med de av Balle ristade stenarna Sö 210 och 212.

Om den i Liljegrens *Run-Urkunder* (L 693) och i *UFT* h. 6 (1877), s. 13 upptagna runstenen på »Rågby gärde» se ovan s. 255, noten.

727. Tängby, Lund, Löt's sn.

Pl. 65, 66.

Litteratur: Per Pehrsson, En nyfunnen runsten (i: *UFT* h. 17, 1895), s. 217 f.; S. B. F. Jansson, Runinskrifts-inventering i Uppsala län 1941 (ATA).

Det runristade blocket befinner sig 300 m. SSÖ om hemmanet Lund, i västra kanten av en mindre höjd, 10 m. Ö om en åker. Omedelbart väster om blocket går en liten körväg. 300 m. åt NNÖ ligger U 728.

Första gången denna inskrift nämnes är i *UFT* (h. 17) år 1895. Per Pehrsson skriver i en uppsats med titeln »En nyfunnen runsten»: »Vid letande efter en i Upplands Fornminnesförenings tidskrift upptagen sten, som jag icke kunnat återfinna, framkastade någon Lötsbo den förmodan, att en stor sten i Tengby, hvarå möjligen kunde vara några ristningar, vore den åsyftade. Vid besök på platsen fann jag där tvenne runstenar, hvaraf likväl ingendera var den eftersökta. En mindre sten låg i en skogsdunge»; denna sten är U 728, se nedan. Pehrsson fortsätter: »Ej långt därifrån står den sten, hvarom här är fråga; jag skulle vilja kalla den *Tengbysten*, då den af de två är mest värd att uppmärksammas. Stenen utgöres af ett större, ohugget stenblock af vanlig där i trakten förekommande gråsten. Den står i skogskanten invid en liten stig, som går utefter en åkerren; inskriften är vänd utåt åkern. Då stenen står så öppet och alldeles i närheten af gården, är det underligt, att den ej förr uppmärksamats, men den synes likväl efter allt att döma hittills vara okänd. Den finnes icke omnämnd i Göranssons *Bautil* eller i något af J. G. Liljegrens eller R. Dybecks arbeten, som afhandla våra runminnesmärken, liksom det var för folket i orten okänt, att den hade runristning.»

Granit. Blockets höjd 2,45 m., bredd 3,40 m. Ristningens höjd 1,50 m., nu bevarade bredd 1,50 m. Ristningsytan har flagrat av i stora skivor, varigenom stora partier av ristningen ha gått ohjälpligt förlorade.

I ristningens högra kant har ett huvud funnits, och där har inskriften börjat.

Inskrift:

... **ri**r . **au**k . **i**ki - . . . - **r** . **au**k . **s**biuti . **au**k . **s**bioulbupi . **p**air . **le**tu . **ha**kua **st**ain . **p** . . . **a** . **a**t .
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55
suain . **f**aþur . **se**n . **kou**þan . **kup** - **e**l **s** **n** . **ha**n . . . **ni** . . .
 60 65 70 75 80 85

[*P*o]ri_r(?) ok Ingifastr(?) ok Spiuti ok Spiallbuði þær letu haggva stæin þ[enn]a at Svæin, faður sinn goðan. Guð . . . [s]el[u han]s . . . hann . . .

»Tore och Ingefast och Spjute och Spjallbode de läto hugga denna sten efter Sven, sin gode fader. Gud . . . hans själ . . . han . . .»

Till läsningen: Före 1 **r** finnas inga säkra spår av runor. Av 1 **r** återstår övre delen av bst. Av runan 10 återstår endast övre delen av hst; de osäkra spår av bst som finnas göra, att man skulle vilja anse, att runan har varit **f** eller möjligen **l**. Därefter är ristningsytan bortfallen 15 cm.; på det bortfallna stycket kunna två runor ha stått. Av runan 11 återstår endast en bst, som med all sannolikhet utgör högra bst i ett **t**. 29 **u** är skadat på mitten genom flagring. 32 **u** har förlorat nedre delen av hst. Efter 47 **a** finnas inga säkra spår av sk; den grunda fördjupning, som där finnes, gör icke intryck av att vara huggen. Av 53 **p**, som står vid huvudet, finnes endast bst bevarad. Därefter är ristningsytan avflagrad 16 cm.; här har funnits plats för två runor. I 68 **e** finnes en fördjupning, som sannolikt är en avlång prick. Efter 78 **p** börjar den stora flagringen; till närmast korsande slinga är avståndet 15 cm., och på detta parti har det funnits plats för högst tre runor. Efter denna korsande slinga är avståndet till nästa runspår 27 cm., vilket skulle kunna ge plats för högst 5 runor. Av runan 79 synes nu endast en bst, som möjligen är mellanleden i ett **s**; ytterst svaga spår av nedre leden kunna måhända också skönjas. 80 **e** är tydligt stunget med ett djupt tvärstreck. Avståndet mellan 81 **l** och 82 **s** är

30 cm.; här finnes sålunda plats för tre till fyra runor. I kanten av flagringen efter 82 **s** finnes ett svagt sk. Avståndet mellan sk efter 82 **s** och 83 **n** är 37 cm., vilket skulle kunna ge utrymme för sex runor. Sk efter 83 **n** har formen av ett kort snedställt streck. 86 **n** har hst i kanten av den stora flagringen; bst t. h. om hst har därför gått förlorad. Mellan 86 **n** och 87 **n** har funnits plats för två runor.

Per Pehrsson: ... IR · AUK · IKI R · AUK · SBIUTI · AUK · SBIAULBUPI · PAIR · LETU · HUKUA · STAIN AT · STURBARN · FAPUR · SIN · KOUĀN · KUP EL HAN.

Pehrsson kommenterar sin läsning:¹ »IR läser jag å ritningen ... Runorna torde vara änd-runorna i äldste sonens namn. IKI R gissar jag skall utfyllas med ... MUNT och namnet skulle då vara IKIMUNTR, Ingemund. ... I LETU så väl som i fragmentet ... EL ... är runan -I- stungen. STURBARN synes faderns namn vara; jag är likväl ingalunda viss därpå, då ristningen där är mycket otydlig. De runor, jag utan all tvekan läser, äro S..R..A..N; de öfriga äro mycket osäkra.»

Om det bortfallna partiet i ristningens nedre högra del skriver Pehrsson: »Ett försök att komplettera vänstra slingans förvittrade del, kan väl näppeligen varda annat än en mer eller mindre sannolik gissning. Då meningen börjas med KUP, har det följande väl varit den å slika stenar vanliga fromma önskan för den afidnes själ. Det vanliga uttrycket KUP · HIELBI · SIALU · HANS ligger närmast till hands att gissa på, men tomrummet i slingan tyder på, att meningen varit längre och synes förutsätta mellan KUP och .. EL .. 8—10, mellan .. EL .. och HAN .. 6—8 runmynder. Jag har därför gissat, att, i likhet med hvad å andra runstenar förekommer, önskan haft formen: KUP[HIELBI · SI]EL[U · AUK · AT ·] HAN[S].»

Pehrssons av Kempff granskade tolkning lyder: »— — ir och Ingemund och Spiuti och Spialbudde, de läto hugga [denna] sten efter Styrbjörn sin gode fader, Gud hjälpe hans själ och ande.»

Inskriftens första namn har slutat på **-ria**. Det torde vara sannolikt, att namnet har varit *Porir*.

Även inskriftens andra namn är skadat. Pehrsson förmodar, se ovan, att namnet har varit *Ingimundr*. På grund av att den skadade runan 10 snarast gör intryck av **f**, torde det vara troligare, att namnet har varit *Ingifastr*.

De två övriga brödernas namn äro fullt säkra. *Spiuti* är sällsynt; det förekommer endast i ytterligare två runinskrifter, nämligen Sö 131 och 359. Dessutom förekommer mansnamnet *Spiut* på Sö 106. Namnet *Spiallbudi* är jämförelsevis vanligt i uppländska inskrifter, se U 88. Skrivningen *spiolul* är anmärkningsvärd; jfr *koupan*.

Faderns namn är *Svæinn*; Pehrssons suppling *sturbarn* är uppenbarligen oriktig.

Hur slutet av inskriften har varit formulerad, är numera omöjligt att med bestämdhet avgöra. De bevarade runorna på detta parti, runföljden 76—88, göra det emellertid möjligt att gissa, att vi här ha ungefär samma slut som på Ramby-stenen, U 726. Denna står endast 1,7 km. NV om Tängby. Det förefaller onekligen sannolikt, att Tängby-stenens sista sats har haft följande lydelse: *Guð [hialpi s]el[u han]s [betr þæ]n hann [ku]nni [til gærva]*, »Gud hjälpe hans själ bättre än han kunde förtjäna.» Förutsättningen för att Tängby-stenen har slutat på detta sätt är, att de sista runorna, [til kerua], ha stått utanför slingan.

¹ Hj. Kempff har granskat tolkningen. Pehrsson påpekar emellertid, »att herr lektor Kempff haft allenast min bristfälliga första ritning och fotografien att tillgå, hvadan törhända en undersökning af själfva stenen skulle kunna lämna nya synpunkter för runskriftens tydning. De bidrag till tolkningen, som lektor Kempff med vänligaste tillmötesgående lämnat, oaktadt endast ett så föga tillfredsställande material kunnat åstadkommas, gifva tolkningen dess egentliga värde.»